

Ανοικτή Επιστολή
του *Γιάνη Βαρουφάκη*¹
στον Πρωθυπουργό
06/06/2011

Αγαπητέ Γιώργο

Λίγο μετά τις εκλογές του 2009 δήλωνες ότι *"είμαστε αντιεξουσιαστές στην εξουσία"*. Η πλειοψηφία των υπουργών σου σε στραβοκοιτούσαν και οι αντίπαλοί σου σε χλεύαζαν. Ήσουν μόνος εκείνη την στιγμή. Όμως, στον βαθμό που σε γνωρίζω, ήσουν αυθεντικός.

Από τότε κύλησε πολύ μολυσμένο νερό στο αυλάκι. Τις ουτοπικές δηλώσεις τις παρέσυρε η αγωνία για την διάσωση της χώρας. Σε ανάγκασε όχι μόνο να σφίξεις τα δόντια, πνίγοντας την ουτοπική σου πλευρά, αλλά και να αποκηρύξεις βασικές σου πεποιθήσεις για το τι πρέπει να γίνει και τι όχι. Πιστεύω, στον βαθμό που σε γνωρίζω, ότι τις αποφάσεις που έλαβες τις πήρες θεωρώντας ότι ήταν οι βέλτιστες μιας γκάμας απαίσιων εναλλακτικών. Και φαντάζομαι ότι ενέτειναν την μοναξιά σου.

Έτσι ήρθαμε στον Μάιο του 2010 όπου σε περίμενε η μεγαλύτερη απόφαση που αναγκάστηκε να πάρει Έλληνας πρωθυπουργός σε καιρό ειρήνης. Ξέρεις ότι διαφωνούμε για την ορθότητά της. Δεν έχει σημασία. Σου είπαν ότι ήταν ένα σωσίβιο που μας εξαγόραζε χρόνο ώστε να βρούμε τον δρόμο μας προς στέρεο έδαφος μετά από ένα συγκλονιστικό ναυάγιο. Θεώρησα ότι ήταν ένα τεράστιο βαρίδι που μας σπρώχνει, τόσο εμάς όσο και την υπόλοιπη ευρωζώνη, στον πάτο. Επέλεξες τις συμβουλές των ισχυρών και εκείνων που σε έπεισαν πως, αν μη τι άλλο, το Μνημόνιο αγοράζει πολύτιμο χρόνο. Στον βαθμό που σε γνωρίζω, ξέρω πόσο σε στενοχώρησε η επιλογή σου.

Μήνες τώρα γνωρίζω ότι ξέρεις πως, τελικά, η πορεία του Μνημονίου απέτυχε επειδή η αποτυχία βρισκόταν στο DNA του εγχειρήματος (κι όχι επειδή δεν εφαρμόστηκε όπως μπορούσε να έχει εφαρμοστεί). Εμείς οι οικονομολόγοι, όπως γνωρίζεις εκ πείρας, διαφωνούμε σχεδόν για όλα. Όμως δύο πράγματα μας έχει διδάξει η ιστορία:

- (1) Τον πτωχευμένο δεν τον σώζεις δίνοντάς του ακριβά δάνεια, και
- (2) Η βαριά λιτότητα δεν μπορεί ποτέ να μειώσει τα ελλείμματα μιας μακρο-οικονομίας που βρίσκεται σε ύφεση και η οποία δεν μπορεί να υποτιμήσει το νόμισμά της (ιδίως όταν το διεθνές περιβάλλον είναι υφεσιακό).

Μπορεί να ήλπιζες σε κάποιο θαύμα οικονομικό (π.χ. μια γρήγορη ανάπτυξη της διεθνούς οικονομίας) ή πολιτικό (την επιφοίτηση της κας Μέρκελ από το άγιο πνεύμα) που θα απέτρεπε την σημερινή κατάληξη. Δεν έγινε όμως. Και τώρα καλείσαι, για δεύτερη φορά σε ένα μόλις χρόνο, να πας ακόμα πιο αντίθετα στα πιστεύω σου, στις γνώσεις σου, στο ένστικτό σου. Σου λένε, όπως και πριν ένα χρόνο: *"Σκεφτείτε κ. πρωθυπουργέ τι θα γίνει αν δεν πάρουμε τα νέα δάνεια. Πως θα*

πληρωθούν οι μισθοί και οι συντάξεις;" Στον βαθμό που σε ξέρω, γνωρίζω πως δαγκώνεσαι.

Μήνες αρκετοί έχουν περάσει από τότε που έλαβες γνώση μιας εναλλακτικής πρότασης (εκείνη που καταθέσαμε με τον Stuart Holland σε διάφορα fora). Από όσο γνωρίζω θεωρείς πως, τόσο από τεχνικής όσο και πολιτικής πλευράς, η πρόταση είναι άρτια: Σε τρία απλά βήματα, τα οποία δεν απαιτούν καμία ουσιαστική παρέμβαση στην Συνθήκη της Λισαβόνας, (α) αντιμετωπίζεται η τραπεζική κρίση της ευρωζώνης, (β) αποδυναμώνεται η κρίση δημόσιου χρέους και (γ) ξεκινά ένα νέο Σχέδιο Marshall για ολόκληρη της ευρωζώνη έτσι ώστε να γίνει πράξη η ανάπτυξη που θα 'δολοφονήσει' την Κρίση. Αν απλώς διαφωνούσες με αυτή την πρόταση, δεν θα αναφερόμουν σε αυτήν. Το κάνω επειδή φοβάμαι ότι... συμφωνείς.

Θα μου πεις: *"Πώς μπορώ, ως πρωθυπουργός μιας μικρής και καταπτωχευμένης χώρας, να πάω στις Βρυξέλλες και να τους προτείνω μια πρόταση για την ανάπλαση της ευρωζώνης ολάκερης; Ιδίως όταν οι δικοί μου σύμβουλοι μου λένε να το ξεχάσω;"*

Θα σου απαντήσω: Πώς μπορείς, ως πρωθυπουργός μιας μικρής και καταπτωχευμένης χώρας, να πάς στις Βρυξέλλες για να αποδεχθείς ένα νέο, ογκώδες δάνειο το οποίο σε καμία των περιπτώσεων (ακόμα κι αν αποδεχθούμε ότι θα επιτευχθούν όλοι οι στόχοι του μεσοπρόθεσμου προγράμματος) δεν πρόκειται ούτε καν να επιβραδύνει την εκρηκτική πορεία του δημόσιου χρέους; Πώς θα αντιμετωπίσετε, σε ένα χρόνο από σήμερα, εσύ και οι υπόλοιποι ηγέτες της ΕΕ, την κρίση νομιμοποίησης σε Βορρά και Νότο, που αναπόφευκτα θα προκύψει καθώς οι εγγυήσεις και τα δάνεια των Γερμανών και Ολλανδών φορολογούμενων καταλήγουν (μέσω του Υπουργείου Οικονομικών μας) στις ημι-πτωχευμένες τράπεζες, την ώρα που το ελληνικό χρέος συνεχίζει να αυξάνεται, το ΑΕΠ μας να μειώνεται και οι Έλληνες να εξαθλιώνονται χωρίς κανένα όφελος;

Θα με ρωτήσεις: *"Και τι να κάνω τότε;"*

Θα σου πω κάτι που θα ακουστεί ίσως ουτοπικό, αλλά το οποίο πιστεύω είναι η μοναδική ρεαλιστική εναλλακτική που σου απομένει. Αν κάποιος μπορεί να εκτιμήσει τον ρεαλισμό αυτού που θα σου προτείνω, αυτός είσαι εσύ: Πάρε απόψε το βράδυ το ποδήλατό σου, μόνος σου, και κατέβα στην Πλατεία Συντάγματος. Εκεί, μπορεί να σε γιουχάρουν στην αρχή, αλλά βλέποντάς σε μόνο και αποφασισμένο, θα παραμερίσουν να περάσεις. Ζήτα τον λόγο και μίλησε στον συγκεντρωμένο κόσμο.

Πες τους ότι ήρθε η ώρα να πάρουμε όλοι μαζί πίσω την χαμένη μας αξιοπρέπεια. Εξάγγειλε ότι δεν θα δεχθούμε άλλα δάνεια όσο η ευρωζώνη αρνείται να συζητήσει καν την αναμόρφωσή της σε μια λογική και βιώσιμη βάση. Ότι, αν αναγκαστεί, η Ελλάδα θα πορευτεί, εντός μεν της ευρωζώνης, αλλά άνευ δανείων. Αν σε ρωτήσουν ποια είναι αυτή η λογική και βιώσιμη βάση, την απάντηση την ξέρεις. Την έχεις ήδη μελετήσει. Εξήγησέ την στον κόσμο. Και πες ότι μέχρι να ξεκινήσει μια τέτοια συζήτηση στις Βρυξέλλες, μια συζήτηση που έχουν προτείνει έτσι κι αλλιώς σοβαροί άνθρωποι, όπως ο **Tremonti** και ο **Yunker**, εσύ δεν θα δεχθείς ούτε ένα ευρώ από τους εταίρους μας. Απαίτησε μια συζήτηση επί της αρχής της ιδέας για το ευρωμόλογο και για την πρόταση ενεργοποίησης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (κάνοντας χρήση των ευρωομολόγων) στο πλαίσιο ενός νέου Σχεδίου

Marshall. Ξεκαθάρισε ότι μέχρι αυτή η συζήτηση να δημιουργήσει μια νέα προοπτική για την Ελλάδα και την ευρωζώνη, η Ελλάδα θα κάνει αυτό που έπρεπε να έχει κάνει εδώ και χρόνια: Να ζει μετρημένα και εντός των ορίων των δυνατοτήτων της. Αν σε ρωτήσουν για τους μισθούς και τις συντάξεις απάντησε ότι, αν αναγκαστούμε, θα τους καταβάλουμε αφού μειώσουμε όλους τους ανώτερους μισθούς (υπουργών, βουλευτών, καθηγητών πανεπιστημίων κλπ) στα €1000 και για όσο καιρό χρειάζεται. Θα αναστείλουμε όλες τις εξοπλιστικές δαπάνες. Θα κάνουμε ότι πρέπει ώστε να μην χρειαστεί να προσθέσουμε ένα ακόμα τοκογλυφικό δάνειο στο χρέος της χώρας.

Βροντοφώναξε πως δεν είναι δυνατόν η Ελλάδα να εγκαλείται επειδή ζούσε με δανεικά και, τώρα που πτώχευσε, να της επιβάλουν κι άλλα δανεικά τα οποία εκείνοι που της τα επιβάλουν γνωρίζουν ότι δεν μπορούμε να τα ξεπληρώσουμε. Κλείσε λέγοντας ότι αυτό θυμίζει τις χειρότερες πρακτικές της Wall Street στην περίοδο των *subprime* στεγαστικών δανείων, τότε που οι τράπεζες πάσχιζαν να πείσουν πτωχευμένα νοικοκυριά να δανείζονται ποσά που δεν υπήρχε πιθανότητα να επιστρέψουν. Μόνο που τώρα το παιχνίδι αυτό αφορά μια ολόκληρη χώρα. Κι όχι μόνο. Πες ότι ως Ευρωπαίος πολίτης, αλλά και ως Πρόεδρος της Σοσιαλιστικής Διεθνούς, δεν δικαιούσαι να συνυπογράψεις άλλη μια δανειακή συμφωνία που απειλεί με κατάρρευση όχι απλώς μερικές τράπεζες ή μια μικρή μεσογειακή χώρα αλλά ακόμα και την ιδέα μιας ενωμένης, δημοκρατικής Ευρώπης.

Κάποια στιγμή, προς το τέλος της ομιλίας σου, κοίταξε κατευθείαν κάποια κάμερα της οποίας το βίντεο, να είσαι σίγουρος, θα αναρτηθεί αμέσως στο Διαδίκτυο και, απευθυνόμενος στον Γερμανό ψηφοφόρο, πες στα αγγλικά: *"Είναι σκανδαλώδες εσείς οι σκληρά εργαζόμενοι Γερμανοί να πρέπει να δίνετε δάνεια στο κράτος μας, όχι για να τα επενδύουμε παραγωγικά, αλλά για να αποπληρώνουμε πτωχευμένες τράπεζες που, καθώς ξέρουν σε τι οικτρή κατάσταση είναι τα λογιστικά τους βιβλία, δεν δανείζουν και που, έτσι, λειτουργούν ως μαύρες τρύπες που καταπίνουν την οικονομική ενέργεια που παράγει εσύ, ο Γερμανός εργαζόμενος, την ώρα που ο Έλληνας συνάδελφός σου υποφέρει χωρίς μέλλον."*

Αμέσως μετά χαιρέτησε τον κόσμο και κινήσου προς το ποδήλατό σου. Και τότε, για πρώτη φορά μετά από καιρό, δεν θα νιώθεις μόνος σου. Ίσως για πρώτη φορά θα έχεις συμμετάσχει σε μια συγκλονιστική στιγμή της Συμμετοχικής Δημοκρατίας για την οποία έχουμε πασχίσει μαζί, ξοδεύοντας μελάνι και πολλές ώρες συνεδριάσεων. Στο Σύνταγμα αυτές τις μέρες μπορεί να μην έχουμε Άμεση Δημοκρατία (κάτι που απαιτεί όχι μόνο συμμετοχικούς θεσμούς, αλλά και άσκηση εκτελεστικής εξουσίας) όμως έχουμε μια αναβίωση της Αρχαίας Αγοράς στην οποία ο αντιεξουσιαστής Γιώργος θα ένιωθε σαν στο σπίτι του.

Σε περιμένουμε.

Γιάννης Βαρουφάκης

ΥΓ. Τώρα που το σκέπτομαι ίσως είναι καλύτερα να μην έρθεις μόνος σου. Πάρε μαζί σου τον συμφοιτητή σου από την Αμερική, τον Αντώνη - εφόσον θέλει να έρθει. Και πηγαίνετε μαζί. Να πείτε λίγο-πολύ τα ίδια. Στην ίδια συνέλευση της Πλατείας Συντάγματος. Συναίνεση θέλουν οι Ευρωπαίοι εταίροι μας σε αυτή την δύσκολη καμπή της Κρίσης; Συναίνεση να τους δώσουμε.

ⁱ **Γιάννης Βαρουφάκης:** Διδάσκει οικονομική θεωρία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών προσποιούμενος έντεχνα τον οικονομολόγο. Έχοντας ζήσει είκοσι τρία χρόνια στην Αγγλία, στην Σκωτία, στο Βέλγιο και στην Αυστραλία, όπου και δίδασκε πριν την επιστροφή στα πάτρια, έχει δεθεί συναισθηματικά με την ιδιότητα του 'ξένου' - ιδίως τώρα που ζει μόνιμα στην Ελλάδα. Γράφει περί οικονομικών, φιλοσοφίας, πολιτικής και... θεωρίας παιγνίων. Μεγαλύτερό του κατόρθωμα θεωρεί ότι το 2005 η Αυστραλιανή κυβέρνηση αναγκάστηκε να περάσει ειδική τροπολογία από την Ομοσπονδιακή Βουλή ώστε να εξαναγκαστεί το κρατικό ραδιόφωνο να καταργήσει εβδομαδιαία του εκπομπή.
Email: varoufakis@protagon.gr